

РУСКИ НОВИНИ

Dr. I. B. Višofečić rektor grki. Zagrebl. gornji grad

Free sjemenište

ЗА РУСИНОХ У КРАЛЬОВИНИ ЮГОСЛАВИИ

Виходає кажда тиждень. -- Презплата на рок 80 дина, из пол рока 30 дина. За Америку и други крај 2 долари рочне.

Предплату и шицки писма до Редакцији и Управни треба послати на адресу: „Руски Новини“ Плишоревци (Югославия).

Прецо не напредуєме?

Велі шє помежди нами поносує, же не напредуєме у тим привну и з тим темпом, як би зме могли и як би зме требали. Наводза ше и велі причини тому заставаню, хтори су рижни.

На наш жал и на нашу ганьбу шицко то правда, але я думам, же не шицка хїба нем на найтому нарастови и не шицка хїба на тих, цо би сцели шицко валати. Єст ту и други причини. Правда наш народ таки, же люби каждому пригварцу и до шицкого шє мнївац. Думам, же то една страна, бо док є така, долга пропалзи саму роботу, а док то провадзи — знак є, же єо любви. Цо вон пригварца, то таке як шїц, тем треба мац начина з нїм ше справовац.

Народ не любви водьох, хтори по його думи истей наобразби єк и вон. Не любви ані таких, хтори у своім приватним живоце слабо стоя, або хтори му ше уж даяк инак не пача.

Єст межди нами и таки, хтори зос дзєку робя на просвітним поїю и у приватним живоце у своім газдованю добре стоя, але су заш людзом не у дзєки. Прецо? — Прето, же тоті маю два фарби на себе. Вони з єдного боку заступают и шїрє просвітни идеї а зос другого боку не цудза од својого народу, бо межди собу (а подасєдни и у своім обисцу) служба ше зос цудзу бєшеду. То нашим шїрєм барз дзьобе очи, па ані єди неможе поднесц, да слуха «горшого» од себе. Заго шїкто не сцє бун чєн такого просвітного дружба, хторе ма таку управу. И прето ми не годим напредовац, як би зме сцели и як би могли.

Наисє наш народ преберљив, и строг критичар. Барз му чєкко угодиц. Народ би сцєл мац на управних местох людзох, хтори би били културно моцєивни од нїбо и хтори би му и зос своім приватним живоцем давали приклад, як треба робити, справовац ше, газдовац и т. д. — А чи ми мамє таких

людзох? Гей, мамє! Але тоті людзе, наші интелекцини, ше покус однародзує од нас, а випатра же ше поточно «зашицїти». То нас убива и упробасцує, же тоті долга з нами Русинами, док маю од нас даякї хасєи, а пєцка — розуми ше — ганьба цо и руски бєшедовац, а и поздравкац. Випатрака им є, же зос нашим людзми чєкко робити, же ше вшадзи мишаю и шицкому пригварцу, ани потребней чєсци не даваю. Шицко то може бун и правда. Але яка то дьодзе, кєд ше чєккєи роботи боя? Та прето и чєкко з народом, бо є запушєни — а зароснуту заграду чєккєи охочац, як кєд заграда у добрим шоре тримана. А кєд тим спремитим людзом так чєкко робити и дзвиганц народ. Як же ше знаю орнаментї тєй роботи людзе менєи спремни, а и менєи способни од цєршїх. Чи шїє тоті исти незданаю, же их будзе народ баржеи поштовац, кєд го охабя, або ше наздаваю вєкшєи чєсци од цєвтих, су кому ше приклони?

То є причина, же народ нема довири, ту тим цо ше з нїм тєраз најбаржеи сходза и робя, бо ше бої, же го и тоті охабя, гоч су дашєко од тєй думи.

Чи би не було ширєише, да ше за дьунїх зимских вєчєрох поволаю людзе до својого просвітного дому и да ше им тримаю корисни, за живот потребни и поучни вїклады. Тєди би народ мал хасєи з Просвїти и тєди би ше шицки радо зачлєнєли и аж тєди би зме квітєли и напредовали. Бо кєд добре розпатриме роботу наших просв. дружтєвох, мало найдемє практичного хаснє. Чи лєм зато, просвїта, да ше права забави даскєльо раз у року? Правда, и за шїтївацки цєрковни хор можєме повєсц, же виходзи зос просвїти, але то недощє. Чи лєм прето постанамє чєсєл, да ше од нас збера члєнарица и вєц да ше купує кнїжки, и гєлти цо су даякє предєвїни да читам лєм подасєдни члєни. «Бо ше цоти кнїжки вєшєме пошлєц дому». Нам треба зос просвїти стварєивни и вєкши хасєи.

Думам, же до того хаснє не так чєкко, доїсє, лєм треба вєсєи воїи и розумєнєи вацносци просвітного аманєи з єднєи и з другєи стєрани.

Ши Йота.

Войни.

Войни шїє били на зовєсє, а озда и буцу так друго, док людзе буду людзми, то єсє, док будзе у людзох тєльо аїа, мєрциї, зависци сємолїбєствє, кєльо було до тєраз. Бо жєрцилє воїнох у погубєнєи, па зєо шїє готовєи людскєи прїрєди. То наєлїци вєрвовородного триху, и хто зє тот трих не зна, тот шїдє не похали, чєм людзе таки зєи и чєм ше тєльо мєсєбу гєрєжу и забиваю.

Тєраз сємє дацє повєсц и самїлє спєсєбу воєвана.

У цєршїх лєчатках людскєи истєриї, кєд людзе не познали шїного па шїи воєвоного орудиє, мєдзисєбни спєри уредєновали людзе так, же єзєн другєго лапал за влєси — борєли ше и надлєвал тот, хто бул тїмєсци моцєивни. И уж вєлєки поступ зробєли людзе, кєд почали рїдїцї єдєи па другєго а каменьом, лєкєи а іопїно, кєд оламали фалат дрєво и сирєвєли сєбє кнїж, а шїє вєсєли, кєд вилуджєли лукї и шцїти, з котрїма ше закрївљали пред єгєрєлами и корєлєми нєпрїятєлє.

Цєртє оружїє було таке, з котрїа ше могло борїц лєм з блїзїа (кнїж, камень, копїє), а вєц вїдумано таке, з котрїм шїє могло борїц а далєкєа. Намєсто ручних дукох, прїшли машїнєски, прєцє мукох, а котрїма били вєрошєи обмєрєвани и утєвєрєдени, вїдумали сирєви за разбївљанє мукох и под.

За вєрємє грєцкогє царєствє (оц 300 р. до 1453. року по Хрїсту) вїдумали Грєци таки огєнї, котрї горєл и у воїни и з нїм палєли воїни на морю галїи своїх нєпрїятєлєох. И до нєвєкє ше не зна, як то огєнє бул, але и шїлє старорускї лїтопїсєи о нїм прїповєдаю, шчачи же го нєвєсє Грєки мали и нашє рускї галїї вєльо страдали од нїго, кєд рускї кнєзєи а Кнєзєи цєрє Чарнє Морїє вєшљали на Цєрєгород.

Вєлєку рєволуцїю у воєваню зробєл прац, котрї сирєвєски народи упознали од ланїєвєких народох, уж кєло 1250 року, а року 1388. успєвєрєл го Нємєц Бєрхтєлд Шварц. Оружїє посталє тєраз таке страшнє и шчєсєлє, же шїцкє били прєшвєдєчени, же воїни будєлє од тєраз вєльо менєи и будє воїни краткє. А па сирєвєди посталє воїнє члєстєивнєи и стєранєивнєи.

Цєртє вєлєка воїна по шчєвєрєствєи лудєцаногє праху тирєвала у Нємєцкєи рєкє 30

до банкох и до уділових дружтвох, та все не чудо, же люди тримаю свой пенезж дома и боя ше го дадзе уложити. А од того настава финансиална криза. Ту маме аши еден доказ, же наша криза ма моралини основи: то ест же вона притла пре погубеност, нечесност и несовисност великих торговцох, фабрикантох и банкирох.

Звада медал большевиками.

Сама большевицка влада видала службени звит, у котрим гвард, же у большевицкей странки постої едина велика опозиция, котру водза познати большевицки предняки Зиниенков, Камелов и Урганов. Опозиция сце зрушиц диктатора Сталина и завесц у Русий и Украйни таке гадоване, яке ест у других державох. Розуми ше, же Сталин ше будзе бранити од той железобией борби годни большевицки найскорей препаднут. Сами себе вигрижу, як патканї, а то би було велике щесте за людски род.

Народна Скупштина

ма ше аши на засиданье 15. октобра, а Сенат 17. октобра. Перши закон, котрим парламент будзе радити ест закон о помощи превадуженим парастом.

Министер Лазич о бановинох.

На политичкей сходах у Штипу (Южна Сербия) вивсел ше министр закупних делох Янка Лазич о новим упорению бановинох так, же коги закон да бановином велико вецей права и власия, як цо вони терас маю. Министерства би були нем як надя прва власц над бановинами. Вивсел тиж, же аще теб ситен будзе инглисони нови закон о валалских управох и валали буду сами виберети свой валалски одбори, котри су терас именовани.

ОСИФ: Дзеци! Чи ше так пред оцом розгварь? (строго ше пита Яковови) А дзе ти бул?

ЯКОВ: (Унио я плацки) Га, терас сом ту. Не дали сце ми досц пенезжи та сом мушел зохабити друитво, кед було найвеселье. А к тим сом острл дужни. (Указує за музикантами).

ОСИФ: (поважно) Думаєш ти, сину, же ми стотки находиме по драме?

ЯКОВ: Кед би я гадовал з таким великим имением, як тот (указує з палицу на Янка) твоя чесня сиз, яне би цекли кажда дзень езерки.

ЯНКО: Гей, лям през кельо дит?

ОСИФ: Нуц ты мня, Янку, да я янім испика поприведам так наисце — лебо да дацо инше зробим.

ЯКОВ: (придзе бліско ту оцози) Зробне ви, ато „тото цошка нинше“, то и я жадам. Я знам, же сом на правой драги. Несцем вецей, да ми ше пайташе шмею: „Яки ши гавда, а двоє ци зашоведаю?”

ЯНКО: „Пайташе“ ше з тебе шмею? Волиш повесит „пайташка“, да голем оцц дозна правду.

ОСИФ: (у чуду патри перше Янка, па вец Якова) Цо то? Пайташки? (слава) Та чи кт мушим чуи?

ЯКОВ: (злярма) Вабрехал ши, оцц! Ческай то ци ваирим. (Крочи ту льому и дзвиги палицу).

Бидь-Босутска водна задруга.

Тота найлакша водна задруга у нашеї держави, кед котру припадаю и наша валалк у Славоний и Сриме, отримала 10. октобра свою главку схадыку, на котрей прити прерачун за 1933. рок. Визатки вивонка 37 милиони и 700.000 Дин., а прити 42 милиона и 418.000 Дин. Покже цилк визеток пократи зос заостатком, по задруги дужни за прешли роки поспина кудзе, держава, Имовна ошчина и „Землішк Завдиниц“, прето ше у 1933. року не будзе за водку задругу платити німет. — Урядником задруги вижени плати за 20 до 25%, але директор задруги вивел, же вони буду апелирац на министерство процитому виженику.

Од ашцких визаткох ошказ на Босутску задругу (Срим) 26 и пол милиона, а на задругу Бидь (Славония) 11 милиона. На „Землішк Завдиниц“ (урбар), котри дужни вецей як половку своего водного памету, будзе заведеца секвестер.

Магазин бомбох на Ривци.

Београдска „Правда“ привела вистку, же на Ривци постої у квартеле Яковой Сербави магазин бомбох и лекольних машинох, котри ше все проношуют до нашеї держави.

Задавел ше у Дунаю

при Вршцину у Сриме послати „критичар“ дохату Николит. Вон след в копа потайно, да то фишанци не обача, прешверцовац дотпа в Футоку до Каменици. Буря му наутред Дунаю превратела чамец и вон ше задалел.

Умарла 102-рочна жєпа.

У Загребу умарла Ана Фалер, котра дожила 102 роки. Вона рождена у Вилковцох, нігда ше не одавала и нігда не була хора.

Покрадул сомборску банку.

Главни касир Ставничичевої банки у Сомборе Ранко Дамичович цагло дзешка кренд. Мам и прето спелан, бо кед за нїм препатрели банкоче кїшкци пренали, же Ранко покрадул в банки равно 300.000 динаря.

ЯНКО: (скочи ту столу и дзвиги карцель да ше бранї). Же би ши ту мнє не приступел!

ОСИФ: (крити) Дзеци! Шимку! (стане опрєд Якова) Не крочиш прєйт мня живого. (Шимко прибег лапа палицу и дриля Якова. Осиф ше влади за главу и дихує): О Боже, Боже, цо сом дожд!

Скорушнї и Шимко.

ЯНКО: (спусти карцель, влади оца за праву руку и побочки ю). Ано, вребаче. Мушел сом ше бранити.

ОСИФ: (облапи Янка) Янку мой — по зме вочекали.

ШИМКО: (Яковояк) Замодї и ти оца, да пи вребачи.

ЯКОВ: Ш! Шя видани, же його облапи. Вони ше розуми, а за мнє оцц нема руку, да ме облапи.

ОСИФ: (таргис ше) Цо чи я почам и за те руку? Не гриш, сиву мой. Не жалост шивого оца. (Розшири обидва руки) Гибай лям да и тебе облапим. (Крочи ту льому з роширенима рукама) Врад ше, сиву мой, ту своікому оцви, ту роботи и чесному животу, па дай да це облапим и опрощ ми!

ЯКОВ: (одрвил руку и крочи назад) Не сцем! Не можем! Тоти би ме руки спаговали як жєдєсни кїшци и чежки лапци. Не сцем буд оковани! Сце ми ше пљєбода и испєля!

(Далєй будзе).

Янко Лендер:

Робота з вином.

Вино, то прєварти сом зос грозња, котри ше састї од роаличких составох, а находити ше у нїм ту 100 кубични сантиметрї: Вода 85—94 грами, алкохола 5—14 грами (але ест вецей там в алкохол доданк). Крем тїх, гварох находни ше у вину куде у меньшим составу: танину, аши гуми, а у сумпорних винох и сумпорного двокигу, а у дзвизим и сумпорного бокику. Мажина тїх составох одишна од фєли и доброти грозња и о тим, чи вино варно ва коку (грозну) лебо не, и в робота зос младим вином стої з тим у змяз.

I.

Претаканє и надолївано вина.

Вино, котре преварло и кед ше уж очисєло, треба преточити. То ше роби обично першираз у мєшацу дєсємбру. Кед рок вєдодобри, то ест же ест вєльо гїлого грозња, треба вино скорей отстраити од соцу (клегєру), у хторим ест вшєліяки бактерия винских коротох, цо приши вєс погїтїм грозном. Да ше вино цо скорей очисци и скорей узрєс, треба вино перши рок голєк 4 раз преточити и то лє сом навед перши раз, в други раз у фєбруару, трєци раз у апрїлу лебо маю, и штвартї раз, у нєвємбру. Младє вино треба претаканє так, да цо вєцїй вєдуду достанє, а старє обрєтє, то ест да цо вєцїй вєдуду до вєло бойбє. Вєцїяк ше муши мерковати, па ше прєтєка вино лям кед красни дєлє. (не, як ест при вєліх обичаїх, кед вєла дєкаж лебо шїг, та ше прєтєка, бо нинє не мож робити). Пред першим прєтєканьом не треба суди сумборити, бо сумпор станови дозрєванє младого вина, а таке ше мнє наспєйше обично члєр лєтєц погуби. На кеди вино прєстало врєц, треба цо долєц зос истим вином (истей фєли), да суд будєе полни.

II.

Суди в пивнїца.

Лам у чистим и здравим суду и добрей пивнїци мож зачувац чистє и здравє вино. Суди ше муши частєйше препатрити, кед потребно вимити и ушорити. Нови суди, по у нїх вино не було, муши ше добре виварити, з дозу содрєцу горуцу вимити (2—3% соди) и „овипїти“, то ест, да ше усилє лакус євнє, да мож у суду вецей раз премучкати дацо 1—2 днї то вино ше вискєпє и суд умитє. (запарєв ше и зос горушим вином, але обично тач, цє вино ест досц в дєс вино слабє). Потубєнї, влєшнїви и цїкнутї суди виварїють ше зос солову воду, а кед вужно, треба их роствавити (огворити) и вєчїште и влєшнївицу добре острутан. Добре такї суди и вивалити воднука зос чистим шширитом. Кеди в суд добри и кед ше до нєго може силєц вино, о тим одлучув нєс искусного пивничара. Прави пивничар нігда не употреблї суд за вино, котри не вивачєт по алапу, бо кед суд не чисти, нараз може да му прєтагне шширок труд и трагєдїя и у кїшкци и у пивнїци.

Пивнїца муши будє суха, зрачна, чиста и на згодним мєсє. За триманє вина найбєшнї тоти пивнїци, у хторих цєплота в лєцє и влєн-

ме вднак (10—12° С.). То обично у тих пий-
ицох, цо су у животу лебо у брегах. Пивница
муни бун оправена, да не може и пиважі воз-
дух нуна леводзит.

(Далей будзе).

Б у р з а

Нови Сад 13. X. 1932.

Жито	140—154 Дин.
Кукурица бачка и сримска стара	85—94 Дин.
Кукурица нова за децемб. и януар	62—65 Дин.
Кукурица нова за март—май	79—81 Дин.
Кукурица нова сушена	66—70 Дин.
Ярец бачки и сримски	80—90 Дин.
Овес	97—105 Дин.
Мука 00	235—245 Дин.
Мука число 2	205—215 Дин.
Мука число 0	180—185 Дин.
Кромплі	45—50 Дин.
Пасуля	90—95 Дин.

За нашо дзеци

Одкаль приходзи диждаж.

Мали Мирон ма стару бабу и барз
ю любви. Ша хто од вас, дзени, не любви
спою бабу? Воля новаска Мирона цо
глави, вона то умие, зачење, заплата му
шмати и приповеда красни приповедки.
Хто да ю нец не любви?!

Але баба ма у ногох ревматизм и
често не скаржи, же ю боля кошти, а
особено теда, кед ма падац диждаж, и
воздух нестане вогки, полни воднистей
пари и молги. А баш пре тоти боли Ми-
рон свою бабу ише баржей любви и
сануе ю.

Але Мирон уж ма осдем роки и
нешка пришол перти раз до школи. На-
шол у школи вельо дзеци такых як зон
и то му не барз панело. Кед була нау-
ка, добре слухал и мерковал, цо на-
учитель гурори, а на одмору бавел ше
и скакат.

Кед пришол шор на науку о при-
роди, панучитель заштан:

— Хто од вас зна, одкаль прихо-
дзи диждаж?

Шници дзеци були цихо, нем Ми-
рон ше дзивити и гласно презварел.

— Модлим, панучитель, я знам.

— Но, цо вец поведз нам ти, од-
каль маме диждаж?

— З косцох мосі баби!

Цана школа вибухла гласним кми-
хом. Але Мирон ніч не розумел. Чудо-
вал ше, ном не дзени шмело и цалком
поважно толковал далей:

— Ши озда сом пераз чул, як мои

баба гурори: «Ой Мироню мой, Мирон-
ю, чувствуем нешка диждаж у своїх
косцох!...» Цо ше вети имееце?

(Свѣт Дмити).

Браца у школи.

Учитель задал дещом, да напишу задачу:
„Мац“. Кед препатрел задачи, гвари учитель

— Слухай, Петре, ти маи исту таку за-
дачу, як и Славко.

Петро: Ша то панучитель зато, бо и я
Славко маме исту мацер.

Медан дзеци.

Учитель: Як то було? Вон тебе вдерел
по знау и по лѣтой?

Янко: А вец ме вдерел и трѣти раз.

Учитель: Помалу, помалу, ша озда най-
перше мунел не вдерит други раз.

Янко: На, модлим панучитель, други раз
я йому дал!

Катехет: Як длуго були Адам и Ева у
раю?

Мико: До сшени.

Катехет: Одкаль ти то знаш?

Мико: Бо в шени дозриваю яблука.

Поволанка.

На подаселю дня 13. новембра
1932. року на 2 годани по поладню отри-
ма ше XIII.

Главне собрание

Руского Народного Просвѣтного Дружтва
у Руским Керестуре вос слѣдую-
щим програмом:

1. Привіт председателя;
2. Вѣст секретара и касира;
3. Евентуалия. — Куповано хижки за
Народни Дом.

Евентуалии предлоги маю ше голем
8-днѣ на предок писмено явиц управно-
му одбору.

Поволую ше члени, да у цо некшнѣ
числу на тото главне собрание приду.

У Руским Керестуре, днѣ 11. X. 1932.

о. Мудри Михайло,
Председатель РНПД-а

У Вепровацкей дервари

може ше достац:

3x3 цалово древо за будовлю
4 метери длуге 10 Дин.

3x4 цалово древо за будовлю
4 метери длуге 13 Дин.

4x4 цалово древо за будовлю
4 метери длуге 16 Дин.

Цалово дески на 50 парі по 1 центиметру
4 метери длуги.

Чардаки з багрену бара тульо.

Призде, патриис к витайце дену.

Кремер Флориян,
Вепровац.

3—5

Плацели предплату за 1932. рок:

Коцур:

249. Михайло Нада, 534.	40 Дин.
250. Сфрса Янко, 202.	50 "
251. Франьо Шапта, 194.	50 "
252. Дюра Молнар, опавчар	60 "
253. Данил Олар, 153.	50 "
254. Жилик Никола, економ Кр. Петра 50.	20 "
255. Янко Каші	50 "
256. Бяндас Лука, учит.	60 "
257. Плавчак Михайло	60 "
258. Брунда Яков	60 "
259. Василь Олар	40 "
260. Марія Бучко, удови	50 "
261. Янко Доронгази	50 "
262. Михайло Кир, 668.	50 "
263. Палко Колесир, таргонац, 624.	50 "
264. Шимко Поддруи, 18.	25 "
265. Боднар Михайло	60 "
266. Гарди Василь	60 "

Як видиме Коцур у предплати вельо
слабше стої од Керестуре, бо вецей як пол ко-
курсних предплатицок не плацели за 1932. р.
цалком ніч. Не знаме, яка тому причина, лш
було би вельо крѣсние, кед би и Коцурчани
плацели предплату точвайше.

Дюрдьов:

267. Мудри Евгений	30 "
268. Рамач Михайло, правник	50 "
269. Малацко Михайло	20 "
270. Винай Веруна	50 "
271. Виславски Михола	20 "
272. Будински, Евгений	50 "
273. Олар Митро	30 "
274. Молнар Маря, вдова	30 "
275. Орос Янко	20 "
276. Давосир Максим, учитель	40 "
277. Чанко Евсей, х. н. 854.	30 "
278. Доронгази Михола	50 "
279. Хромач Михайло, 665.	60 "
280. Сабов-Дайко Янко, 623.	50 "
281. Рац Вероника, учит.	50 "
282. Кочни Андрей	50 "
283. Шовш Дюра, 698.	50 "
284. Корпаш Василь	60 "
285. Рамач Михайло, ст.	50 "
286. Штепанска Михайло	30 "
287. Рамач Янко	10 "
288. Дротаров Емил	50 "
289. Балит Янко, 236.	50 "
290. Панута Ката, 161.	50 "
291. Надьлопов Дечки, 588.	50 "
2 2. Пагаргай Емил	10 "
293. Копчански Михайло	30 "
294. Едлински Дюра (плацел 20 дин. за 1933. рок.)	50 "
295. Стрибер Дюра, 114.	60 "
296. Сетели Михайло, 642.	20 "
297. Балит Михайло, 647.	50 "
298. Мудри Дюра, економ	10 "
299. Цал Янко	50 "
300. Претук Маря, вдовица	30 Дин.

(Далей будзе).

— Нешка сом стретнул вану жену.
— Но, и цо гурорела?
— Ніч.
— О, то не буза моя жена, кед ніч не
гурорела. Моя ані на минуту не може свой
язык стримац.